Sprawdzian ze środowiska przyrodniczego Polski **Grupa A**

Geografia: budowa geologiczna, rzeźba, klimat, wody i ochrona przyrody Polski

Imię i nazwisko: _____

Klasa: _____

Data: _____

Punkty: _____ / 24

10 zadań, 24 pkt. Czytaj uważnie polecenia. W zadaniach otwartych pisz pełnymi zdaniami.

Zadanie 1. (0–1 pkt)

Zjawisko krasowe, polegające na powstawaniu jaskiń i form skalnych w wyniku rozpuszczania skał wapiennych, na największą skalę w Polsce występuje na obszarze:

(A) Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej
(B) Niziny Mazowieckiej
(C) Pobrzeża Bałtyckiego
(D) Pojezierza Wielkopolskiego

Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.

Zadanie 2. (0–1 pkt)

Które parki narodowe w Polsce chronią przede wszystkim środowisko WODNE (mokradła, jeziora, rzeki)?

[A] Karkonoski PN
[B] Ojcowski PN
[C] Tatrzański PN
[D] Biebrzański PN
[E] Poleski PN

Zaznacz wszystkie poprawne odpowiedzi.

Zadanie 3. (0–4 pkt)

Oceń prawdziwość stwierdzeń dotyczących środowiska przyrodniczego Polski:

1.	Lessy pokrywające Wyżynę Lubelską powstały w wyniku akumulacji eolicznej.	**P**	**F**
2.	Platforma wschodnioeuropejska obejmuje południowo-zachodnią część Polski.	**P**	**F**
3.	Bieszczady charakteryzują się występowaniem piętra kosodrzewiny.	**P**	**F**
4.	Karpaty są górami fałdowymi powstałymi w orogenezie hercyńskiej.	**P**	**F**

Przy każdym zdaniu zakreśl P (prawda) albo F (fałsz).

Zadanie 4. (0–4 pkt)

Oceń prawdziwość:

1.	Szlak Orlich Gniazd biegnie przez Wyżynę Krakowsko-Częstochowską wśród jurajskich ostańców.	**P**	**F**
2.	Niecka Nidziańska leży na zachód od Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej.	**P**	**F**
3.	Wisła ma źródła w Beskidzie Śląskim.	**P**	**F**
4.	Hel jest przykładem mierzei na polskim wybrzeżu Bałtyku.	**P**	**F**

Przy każdym zdaniu zakreśl P (prawda) albo F (fałsz).

Zadanie 5. (0–4 pkt)

Dopasuj park narodowy do głównego waloru przyrodniczego, który chroni.

1. Białowieski Park Narodowy	...	A. wydmy ruchome nad Bałtykiem
2. Woliński Park Narodowy	...	B. wysokogórska rzeźba polodowcowa i kozice
3. Tatrzański Park Narodowy	...	C. klifowe wybrzeże Bałtyku i buczyny nadmorskie
4. Słowiński Park Narodowy	...	D. ostatni fragment naturalnego lasu pierwotnego w Europie z populacją żubra

Przy każdym numerze wpisz literę pasującego elementu.

Zadanie 6. (0–2 pkt)

Uzupełnij zdania: Największym powierzchniowo parkiem narodowym w Polsce jest (1) _____ , natomiast łączna liczba parków narodowych w Polsce wynosi (2) _____ .

(1) do wyboru: Białowieski Park Narodowy / Biebrzański Park Narodowy / Kampinoski Park Narodowy / Słowiński Park Narodowy
(2) do wyboru: 23 / 21 / 27 / 25

Zadanie 7. (0–2 pkt)

Wyjaśnij, dlaczego w polskich górach liczba dni w roku z pokrywą śnieżną jest znacznie wyższa niż na nizinach, i wskaż jeden skutek tego zjawiska dla gospodarki regionu górskiego.

Zadanie 8. (0–2 pkt)

Wyjaśnij, dlaczego klimat Polski wykazuje cechy przejściowe między klimatem oceanicznym a kontynentalnym. Opisz dwie konsekwencje tej przejściowości dla rolnictwa.

Zadanie 9. (0–2 pkt)

Wyjaśnij, dlaczego doliny rzeczne w Polsce charakteryzują się największą koncentracją osadnictwa od czasów prehistorycznych. Podaj dwie przyczyny.

Zadanie 10. (0–2 pkt)

Podaj podobieństwo i różnicę w genezie moreny czołowej i sandru.

Rozwiąż ten sprawdzian online, z wyjaśnieniem każdej odpowiedzi: matury-online.pl/sprawdzian/geografia/srodowisko-polski

Sprawdzian ze środowiska przyrodniczego Polski **Grupa B**

Geografia: budowa geologiczna, rzeźba, klimat, wody i ochrona przyrody Polski

Imię i nazwisko: _____

Klasa: _____

Data: _____

Punkty: _____ / 24

10 zadań, 24 pkt. Czytaj uważnie polecenia. W zadaniach otwartych pisz pełnymi zdaniami.

Zadanie 1. (0–1 pkt)

Największy pod względem powierzchni park narodowy w Polsce, obejmujący rozległe torfowiska, bagna i lasy w dolinie rzeki, to:

(A) Białowieski Park Narodowy
(B) Woliński Park Narodowy
(C) Tatrzański Park Narodowy
(D) Biebrzański Park Narodowy

Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.

Zadanie 2. (0–1 pkt)

Kwaśne deszcze, będące istotnym problemem środowiskowym w Polsce w latach 80. XX wieku, powstawały głównie w wyniku emisji do atmosfery:

(A) dwutlenku węgla i metanu z rolnictwa
(B) dwutlenku siarki i tlenków azotu
(C) freonów i halonów z chłodziarek
(D) pyłu zawieszonego PM10 i sadzy

Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.

Zadanie 3. (0–4 pkt)

Oceń prawdziwość stwierdzeń dotyczących wybrzeża Bałtyku:

1.	Klify występują na wyspie Wolin.	**P**	**F**
2.	Mierzeje odcinają zatoki od morza.	**P**	**F**
3.	Delta wsteczna Świny powstała przez cofkę wód morskich.	**P**	**F**
4.	Wydmy na Mierzei Wiślanej powstały przez lodowiec.	**P**	**F**

Przy każdym zdaniu zakreśl P (prawda) albo F (fałsz).

Zadanie 4. (0–4 pkt)

Oceń prawdziwość stwierdzeń dotyczących lasów Polski:

1.	Bory sosnowe dominują w Polsce m.in. ze względu na dużą powierzchnię ubogich, piaszczystych gleb bielicowych.	**P**	**F**
2.	Lesistość Polski wynosi obecnie ok. 45% powierzchni kraju.	**P**	**F**
3.	Największą powierzchnię w polskich lasach zajmują drzewostany liściaste, takie jak dąb i buk.	**P**	**F**
4.	Większość lasów w Polsce stanowi własność prywatną osób fizycznych.	**P**	**F**

Przy każdym zdaniu zakreśl P (prawda) albo F (fałsz).

Zadanie 5. (0–4 pkt)

Dopasuj każdy park narodowy do jego charakterystycznej cechy lub położenia geograficznego.

1. Kampinoski PN	…	A. Gorce w Beskidach
2. Słowiński PN	…	B. ruchome wydmy i jeziora przymorskie
3. Karkonoski PN	…	C. puszcza i wydmy między Warszawą a Modlinem
4. Gorczański PN	…	D. Karkonosze i Sudety Zachodnie

Przy każdym numerze wpisz literę pasującego elementu.

Zadanie 6. (0–2 pkt)

Uzupełnij: (1) Karpaty powstały w orogenezie (1) _____ . (2) Bieszczady NIE mają piętra (2) _____ (nazwa piętra roślinnego między reglem górnym a halami).

(1) do wyboru: assyntyjskiej / kaledońskiej / hercyńskiej / alpejskiej
(2) do wyboru: pogórza / regla dolnego / połonin / kosodrzewiny

Zadanie 7. (0–2 pkt)

Przedstaw dwa argumenty, że zachowanie terenów leśnych i zieleni w obrębie miasta (np. Poznania) jest korzystne dla mieszkańców.

Zadanie 8. (0–2 pkt)

Wyjaśnij, w jaki sposób powstają mierzeje na wybrzeżu Bałtyku (np. Mierzeja Wiślana). Wskaż rolę prądów i falowania.

Zadanie 9. (0–2 pkt)

Wyjaśnij przebieg izoterm styczniowych w Polsce: równoleżnikowy w plejstocenie vs południkowy współcześnie.

Zadanie 10. (0–2 pkt)

Opisz pasowy układ rzeźby powierzchni Polski. Podaj nazwy głównych pasów i ich przykłady.

Rozwiąż ten sprawdzian online, z wyjaśnieniem każdej odpowiedzi: matury-online.pl/sprawdzian/geografia/srodowisko-polski

KLUCZ ODPOWIEDZI · DLA NAUCZYCIELA

Sprawdzian ze środowiska przyrodniczego Polski

Grupa A

1. (1 pkt) **A**

2. (1 pkt) **D, E**

3. (4 pkt) **1. P; 2. F; 3. F; 4. F** — po 1 pkt za zdanie

4. (4 pkt) **1. P; 2. F; 3. P; 4. P** — po 1 pkt za zdanie

5. (4 pkt) **1–D, 2–C, 3–B, 4–A** — po 1 pkt za parę

6. (2 pkt) **(1) Biebrzański Park Narodowy; (2) 23** — po 1 pkt za lukę

7. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Wraz ze wzrostem wysokości nad poziomem morza temperatura powietrza systematycznie spada (średnio o ok. 0,6°C na każde 100 m), dlatego w górach śnieg pada częściej, zalega dłużej i topnieje później niż na nizinach, co przekłada się na znacznie większą liczbę dni z pokrywą śnieżną w ciągu roku. Zjawisko to sprzyja rozwojowi turystyki narciarskiej i całej związanej z nią infrastruktury (wyciągi, hotele, wypożyczalnie sprzętu) w regionach górskich, takich jak Podhale.
Punktacja: Poprawne wyjaśnienie: wraz ze wzrostem wysokości n.p.m. temperatura powietrza spada (piętrowość klimatyczna), przez co śnieg utrzymuje się dłużej i pokrywa śnieżna zalega przez więcej dni w roku (1 pkt). Wskazanie skutku gospodarczego, np. rozwój turystyki narciarskiej i infrastruktury z nią związanej (1 pkt). Łącznie 2 pkt.

8. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Klimat Polski kształtują dwie rywalizujące masy powietrza: morska (polarnomorska z Atlantyku – łagodna, wilgotna) i kontynentalna (polarnokontynentalna ze wschodu – sucha, zimna zimą, gorąca latem). Ścieranie się tych mas powoduje dużą zmienność pogody. Konsekwencje dla rolnictwa: 1) Niepewność opadów – susza lub nadmierne opady mogą zniszczyć uprawy. 2) Ryzyko późnych przymrozków wiosennych, zagrażających kwitnącym roślinom sadowniczym.
Punktacja: Kryterium 1 (1 pkt): wyjaśnienie przejściowości – ścieranie się mas powietrza polarno-morskiego (zachód, ocean) i polarno-kontynentalnego (wschód), powodujące dużą zmienność warunków atmosferycznych. Kryterium 2 (1 pkt): dwie konsekwencje dla rolnictwa (np. zmienność opadów, ryzyko przymrozków wiosennych, niestabilność plonów). Łącznie 2 pkt.

9. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: 1) Dostęp do wody pitnej i transportu wodnego — rzeki były pierwszymi szlakami komunikacyjnymi (Wisła, Warta, Odra), umożliwiały handel i kontakty międzyplemienne. 2) Żyzne mady aluwialne w dnach dolin (np. Żuławy, dolina Wisły) zapewniały wysokie plony rolne, co sprzyjało utrzymaniu większej populacji w jednym miejscu.
Punktacja: Cecha przyrodnicza (1 pkt) + związek z osadnictwem/gospodarką (1 pkt). Razem 2 pkt.

10. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Podobieństwo: obie formy akumulacyjne, związane z działalnością glacjalną. Różnica: morena → akumulacja lądolodu (glina morenowa), sandr → akumulacja wód fluwioglacjalnych (żwir, piasek).
Punktacja: Podobieństwo (1 pkt) + różnica (1 pkt). Razem 2 pkt.

Grupa B

1. (1 pkt) **D**

2. (1 pkt) **B**

3. (4 pkt) **1. P; 2. P; 3. P; 4. F** — po 1 pkt za zdanie

4. (4 pkt) **1. P; 2. F; 3. F; 4. F** — po 1 pkt za zdanie

5. (4 pkt) **1–C, 2–B, 3–D, 4–A** — po 1 pkt za parę

6. (2 pkt) **(1) alpejskiej; (2) kosodrzewiny** — po 1 pkt za lukę

7. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: 1) Tereny leśne poprawiają jakość powietrza — produkują tlen, filtrują pyły, zmniejszają stężenie zanieczyszczeń i tłumią hałas. 2) Tereny zielone sprzyjają retencji wód — w razie opadów nawalnych pochłaniają wodę, ograniczając podtopienia; obniżają też temperaturę (łagodzenie efektu miejskiej wyspy ciepła).
Punktacja: Argument 1 (1 pkt) + argument 2 (1 pkt). Razem 2 pkt.

8. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Fale i prądy przybrzeżne wzdłuż brzegu przenoszą piasek i odkładają go tam, gdzie prąd słabnie. Z czasem powstaje wąski pas lądu, który odcina zatokę od otwartego morza; za nim tworzy się zalew, np. Zalew Wiślany.
Punktacja: Opis: falowanie i prądy przybrzeżne przenoszą i osadzają piasek (1 pkt). Odcięcie zatoki i powstanie zalewu za mierzeją (1 pkt). 2 pkt.

9. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Plejstocen: lądolód na północy → gradient temperatury N–S → izotermy równoleżnikowe. Współcześnie: Atlantyk na zachodzie łagodzi klimat, a jego wpływ słabnie ku wschodowi (kontynentalizm) → gradient W–E → izotermy południkowe.
Punktacja: Plejstocen (1 pkt) + współcześnie (1 pkt). Razem 2 pkt.

10. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Rzeźba Polski ma układ pasowy — pasy obniżeń występują na przemian z pasami wzniesień i ciągną się mniej więcej równoleżnikowo. Od północy: 1) pas pobrzeży (np. Pobrzeże Szczecińskie, Koszalińskie, Gdańskie) — niskie wybrzeża z mierzejami i wydmami; 2) pas pojezierzy (Pomorskie, Mazurskie, Wielkopolskie) — wyższe, z jeziorami polodowcowymi; 3) pas nizin środkowopolskich (np. Nizina Mazowiecka, Wielkopolska, Śląska) — rozległe obniżenie; 4) pas wyżyn (Wyżyna Małopolska, Lubelska, Śląska); 5) pas kotlin podkarpackich (Kotlina Sandomierska, Oświęcimska); 6) pas gór — Sudety i Karpaty.
Punktacja: Kryterium 1 (1 pkt): poprawne wymienienie co najmniej 3 pasów (pobrzeża, pojezierza, niziny, wyżyny/pas wyżynno-kotlinny, góry). Kryterium 2 (1 pkt): przykłady form terenu lub regionów dla każdego z wymienionych pasów. Łącznie 2 pkt.

Skala ocen (orientacyjna, 24 pkt w każdej grupie)

bardzo dobry (5)	22–24 pkt
dobry (4)	18–21 pkt
dostateczny (3)	12–17 pkt
dopuszczający (2)	8–11 pkt
niedostateczny (1)	0–7 pkt

Progi: 90%, 75%, 50%, 30%. Progi w Twojej szkole mogą być inne. W zadaniach otwartych uznaj każdą odpowiedź poprawną merytorycznie, także sformułowaną inaczej niż przykład.

Ten sprawdzian online, z wyjaśnieniem każdej odpowiedzi: **matury-online.pl/sprawdzian/geografia/srodowisko-polski**. Nauczyciele i korepetytorzy ułożą własną kartę z banku ponad 20 tys. zadań: **matury-online.pl/dla-korepetytorow**.